نام و نام خانوادگی:	امتحان شبه‌نهایی علوم و فنون ادبی دوازدهم علوم انسانی- معارف اسلامی		ساعت شروع: ۸ صبح
نام مدرسه:			مدت امتحان: ۹۰ دقیقه
شهرستان:	نوبت دوم	سوالات پاسخبرگ دارد.	تاریخ: ۱۴۰۲/۰۱/۲۸

الف تاریخ ادبیّات (۲ نمره)

۱) حدّ واسط سبک هندی و سبک دورهٔ بیداری سبک ..... است. ۰/۲۵

۲) نوشتهٔ مقابل معرّف کدام شخصیّت ادبی دورهٔ بیداری است؟ «شاعر، روزنامه‌نگار، نمایشنامه‌نویس و نظریه‌پرداز دورهٔ مشروطیت بود.» ۰/۲۵

الف) محمّدتقی بهار ب)میرزادهٔ عشقی پ) میرزا آقا تبریزی ت)دهخدا

۳- درست و نادرست بودن عبارات زیر را از جنبهٔ تاریخ ادبیّات مشخّص‌کنید:

الف)ترجمهٔ آثار اروپایی در ایران با تأسیس چاپخانه در زمان ناصرالدّین شاه آغاز شد. (درست – نادرست) ۰/۲۵

ب) در عصر مشروطه بیشترین رویکرد نویسندگان به رمان‌های تاریخی بود. (درست – نادرست) ۰/۲۵

۴) جریان «سمبولیسم اجتماعی» در کدام دورهٔ شعر معاصر رواج یافت؟ الف) اوّل ب) دوم پ) سوم ت) چهارم ۰/۲۵

۵) هرکدام از آثارستون« ب » مربوط به کدام شخصیّت ادبی ستون« الف » است ؟ (یک مورد ستون « ب » اضافی) ۰/۷۵

« الف »	« ب »
۱- هوشنگ گلشیری	خواب ارغوانی
۲- سیمین دانشور	بَدوک
۳- علی موسوی گرمارودی	شهری چون بهشت
-	برهٔ گمشدهٔ راعی

ب سبک‌شناسی (۲ نمره)

۶) پروین اعتصامی قصیده هایش را به سبک کدام شاعر می‌سرود؟ ۰/۲۵

۷) در دورهٔ بازگشت ادبی توجه به قالب های قصیده و مثنوی در شعر ملک الشعرای بهار و ..... بیشتر است. ۰/۲۵

۸) نمونهٔ نوآوری در عرصهٔ تخیّل را در پاره‌ای از اشعار کدام شاعر دورهٔ بیداری می توان دید؟ ۰/۲۵

الف) میرزادهٔ عشقی ب) ایرج میرزا پ) فرّخی یزدی ت) ملک‌الشعرا بهار

۹) نمونهٔ نثر پرشتاب و بریده بریده را که از آن با عنوان نثر ..... یاد می کنند در « مدیرمدرسه» جلال آل احمد به کمال می‌توان دید. ۰/۲۵

۱۰) چرا شعرای دورهٔ بیداری از زبان محاوره‌ای در شعر استفاده می‌کردند؟ ۰/۲۵

۱۱)بنیادی ترین تفکر و خواست مشروطه خواهان در شعر عصر بیداری چه بود؟ ۰/۲۵

۱۲)از شاخصه های ارزنده ای که در نثر عصر بیداری چشم نواز است ، طنز ..... ، ..... است . ۰/۵

پ موسیقی شعر(۶ نمره)

۱۳) واژهٔ « سو » درچه حالتی می‌تواند کوتاه تلفّظ شود؟ ۰/۲۵

۱۴) با توجّه به نشانه های هجایی ، نوع اختیار زبانی اعمال شده در کدام گزینه متفاوت است؟ ۰/۲۵

الف) آرزویی (- U U -) ب)ماه من (- - -) ج) افسانه (- - -) د) من و تو (U - -)

۱۵) از میان بیت های زیر وزن کدام یک همسان و کدام ناهمسان و کدام دو لختی است؟ ۰/۷۵

الف) با آن‌که سخن به لطف آب است کم گفتن هر سخن صواب است

ب) شمیم عشق می رسد دوباره بر مشام ما نسیم رحمت خدا وزد به خاص و عام ما

پ) جهان فرتوت باز جوانی از سر گرفت به سر ز یاقوت سرخ شقایق افسر گرفت

۱۶) اختیار وزنی قلب در چه ارکانی رخ می‌دهد؟ ۰/۵

۱۷) در کدام یک از واژگان بیت، مصوت بلند «ی» همواره کوتاه تلفظ می‌شود؟ ۰/۲۵

«هر گیاهی که ز خاکی دمد و هر برگی/ گر بدانی زدلی درد و دریغی دگر است»

۱۸) در بیت «دریاب دلم را به ته جرعه نگاهی ای ساقی پیمانهٔ سرشار محبت» اختیارات زبانی به کاررفته را مشخص سازید. ۰/۵

۱۹) نام بحر کدام یک از ابیات زیر« هزج مثمن سالم» است؟ ۰/۵

الف) خیال انگیز و جان پرور چو بوی گل سراپایی نداری غیر از این عیبی که می دانی که زیبایی

ب) گفتم گره نگشوده‌ام زان طره تا من بوده‌ام گفتا منش فرموده‌ام تا با تو طراری کند

۲۰) نشانه‌های هجایی بیت زیر را به دو صورت برش بزنید و پس از تعیین پایه‌های آوایی، وزن آن‌ها را بنویسید. ۱

« یک دم غریق بحرخدا شو گمان مبر کز آب هفت بحر به یک موی‌تر شوی»

۲۱) با توجه به تقطیع هجایی و ارکان بیت به پرسش‌های زیر پاسخ دهید:«به قدم رفتم و ناچار به سر بازآیم/گر به دامن نرسد چنگ قضا و قدَرم» ۲

www-kanoon-ir

پ)در رکن پایانی در مقابل هجای «زا»، دو هجای «قَ» و «دَ» آمده است، هجای مصراع اوّل را باید تغییر دهیم، یا دو هجای مصراع دوم را؟ نام این اختیار چیست؟

بِ	قَ	دَم	رَف	تَ	مُ	نا	چا	ر	بِ	سَر	با	زا	یَم
U	U	_	_	U	U	_	_	U	U	_	_	_	_
گَر	بِ	دا	مان	نَ	رِ	سَد	چَن	گِ	قَ	ضا	وُ	قَ دَ	رَم
_	U	_	_	U	U	_	_	U	U	_	U	UU	_

ت) با احتساب اختیارات ، وزن بیت را بنویسید.

ت

زیبایی‌شناسی (۶نمره) ۲۲) دربارهٔ تلمیح به‌کاررفتهٔ بیت توضیح دهید:«زیر دیوار گرانجانی نمانند اهل دل/ کعبه را بیم خرابی از سپاه فیل نیست» ۰/۵

۲۳)ایهام تناسب در واژهٔ مشخّص‌شده را توضیح دهید: «روی خوبت آیتی از لطف برما کشف کرد/ زان زمان جز لطف و خوبی نیست در تفسیر ما» ۰/۵

۲۴) در بیت «روی و چشمی دارم اندر مهر او/کاین گهر می‌ریزد آن زر می‌زند» الف) نشر دوم کدام واژه است؟ ب) لفّ آن کدام کلمه است؟ ۰/۵

۲۵) با توجّه به ابیات زیر به پرسش‌های مربوط به آن پاسخ دهید: ۱

(۱) تا شد از صدق طلب چون صبح روشن جان ما — از تنور سرد آید گرم بیرون نـــــان ما

(۲) ذوق گفتار نصیب دگران می‌باشد — باغ دربستهٔ خونین جگران خاموشی است

الف) در کدام بیت تضاد به‌کار رفته‌است؟ ب) در کدام بیت متناقض‌نما به‌کار رفته‌است؟ پ)تفاوت تضاد با متناقض‌نما در چیست ؟

۲۶) در بیت زیر آرایهٔ مراعات نظیر بین کدام واژه ها ایجاد شده است ؟ «بشوی اوراق اگر هم‌درس مایی/ که علم عشق در دفتر نباشد» ۰/۵

۲۷) در ابیات زیر آرایه های (لف و نشر – تضمین - ایهام - ایهام تناسب- اغراق) را مشخّص‌کنید : ۱/۲۵

الف)دی می‌شد و گفتم صنمـا عهد به جای آر — گفتا غلطی خواجه در این عهد وفا نیست

ب)اگرچه نقش دیوارم به ظاهر از گران‌خوابی — اگر رنگ از رخ گل می‌پرد بیدار می‌گردم

پ)دست او را حق چو دست خویش خـــواند — تا یـــدالله فوق ایـــدیهم برانـــد

ت) دل و کشـــورت جمع و معمور بـــاد — زمـــلکت پراکنـــدگی دور بـــاد

ث) آن‌چه نشنیـــده گوشت آن شنـــوی — وآن‌چه نـــادیده چشمت آن بینـــی

۲۸) با توجه به بیت مقابل: «نرگس همی رکوع کند در میان باغ — زیرا که کرد فاخته بر سرو مؤذّنی » ۰/۷۵

الف)شاعر چه دلیلی برای« رکوع گل نرگس» بیان کرده است؟ ب)این آرایه و هنر شاعرانه چه نام دارد؟

۲۹) برای هر یک از ابیات زیر، کدام آرایهٔ داخل کمانک نادرست است؟ ۰/۷۵

الف)باران همه بر جای عرق می چکد از ابر — پیداست که از روی لطیف تو حیا کرد (مراعات نظیر – حسن تعلیل – جناس)

ب)از صدای سخن عشق ندیدم خوشتر — یادگاری که دراین گنبد دوار بماند (حس آمیزی – تشخیص – ایهام تناسب)

پ)چشم عاشق نتوان دوخت که معشوق نبیند — پای بلبل نتوان بست که بر گل نسراید (استعاره – اسلوب معادله – اغراق)

۳۰) در عبارت «خط شکسته را هم محکم تر و با مزه تر از دیگران می نوشت.» کدام آرایهٔ ادبی به کار رفته است. ۰/۲۵

ث

نقد و تحلیل نظم و نثر (۴ نمره) ۳۱) با توجّه به شعر زیر از «اخوان ثالث » به پرسش‌ها پاسخ‌دهید : ۰/۷۵

« سلامت را نمی‌خواهند پاسخ گفت/ سرها در گریبان است /کسی سر برنیارد کرد پاسخ گفتن و دیدار یاران را نگه جز پیش پا را دید نتواند / که ره تاریک و لغزان است / وگر دست محبّت سوی کس یازی / به اکراه آورد دست از بغل بیرون / که سرما سخت سوزان است»

الف)از لحاظ کاربردهای نحوی، مانند کدام سبک پیشین است؟ ب)دو مورد از ویژگی‌های زبانی شعر را بنویسید.

ج

۳۲) با توجّه به شعر زیر از «قیصر امین پور»، به پرسش‌ها پاسخ دهید:

سراپا اگر زرد و پژمرده‌ایم — ولی دل به پاییز نسپرده‌ایـــم

چو گلدان خالی، لب پنجره — پر از خاطرات ترک خورده‌ایـــم

اگر داغ دل بود، ما دیده‌ایم — اگر خون دل بود، ما خورده‌ایم

اگر دل دلیل است، آورده‌ایم — اگر داغ شرط است، ما برده‌ایم

اگر دشنهٔ دشمنان، گردنی — اگر خنجر دوستان، گُرده‌ایـــم

گواهی بخواهید ، اینک گواه — همین زخم‌هایی که نشمرده‌ایم

دلی سربلند و سری سر به زیر — از این دست عمری به سر برده‌ایم

الف) قالب این شعر چیست ؟ ب) یک نماد و یک کنایه در آن نشان دهید. پ)دو مورد از ویژگی‌های فکری آن را بنویسید. ۱/۲۵

۳۳) با توجّه به متن زیر به پرسش‌ها پاسخ دهید: «ای انصاف دارها نزدیک است یخهٔ خودم را پاره کنم. نزدیک است چشمهام را بگذارم روی هم، دهنم را بازکنم و بگویم اگر کارهای ما را تقدیر باید درست کند پس شما ملیونها رئیس و آقابزرگتر، از جان ما بیچاره‌ها چه می‌خواهید؟ چرا مثل زالو به تن ما چسبیده و خون ما را به این سمجی می‌مکید؟» «چرند و پرند – دهخدا»

الف) یک تشبیه و یک کنایه درمتن نشان‌دهید. ب)دو مورد از ویژگی‌های زبانی متن را بنویسید. پ) دو مورد از ویژگی‌های فکری آن را بنویسید. ۱/۵

۳۴) دو مورد از ویژگی های ادبیات دورهٔ انقلاب را در شعر «سایه سار نخل ولایت» پیدا کنید. ۰/۵

«چگونه شمشیری زهرآگین ، پیشانی بلند تو این کتاب خداوند را، از هم می‌گشاید؟ چگونه می‌توان به شمشیری دریایی را شکافت؟

هنگام که همتاب آفتاب به خانهٔ بتمکان پیر زنی تابیدی ، و صولت حیدری را دست مایهٔ کودکانه شان کردی و بر آن شانه که پیامبر پا نهاد،

www.kanoon.ir

بسمه تعالی

پاسخنامه تشریحی درس: علوم و فنون ادبی ۳	رشته: علوم انسانی-معارف اسلامی	اداره کل آموزش و پرورش استان

الف) تاریخ ادبیّات (۲نمره)

۱) بازگشت (۰/۲۵)

۲) ب / میرزاده عشقی(۰/۲۵)

۳) الف) نادرست (۰/۲۵) ب) درست(۰/۲۵)

۴) پ / سوم (۰/۲۵)

۵) ۱- هوشنگ گلشیری / برهٔ گمشدهٔ راعی (۰/۲۵)

۲- سیمین دانشور/ شهری چون بهشت(۰/۲۵)

۳- علی موسوی گرمارودی / خواب ارغوانی (۰/۲۵)

ب) سبک‌شناسی (۲نمره)

۶) ناصرخسرو (۰/۲۵)

۷) ادیب الممالک فراهانی (۰/۲۵)

۸) الف / میرزاده عشقی (۰/۲۵)

۹) تلگرافی (۰/۲۵)

۱۰) به خاطر توجه به مردم - برای آگاه سازی آنان (۰/۲۵) (یک مورد کافی است .)

۱۱)قانون (۰/۲۵)

۱۲) طنز سیاسی – اجتماعی (۰/۵)

پ)موسیقی شعر (۶نمره)

۱۳) در صورتی که مضاف باشد(به کلمهٔ دیگری اضافه شود) (۰/۲۵)

۱۴) الف (۰/۲۵)

۱۵) الف) ناهمسان (۰/۲۵) ب) همسان (۰/۲۵) پ)همسان دو لختی (۰/۲۵)

۱۶) مفتعلن (۰/۲۵) مفاعلن (۰/۲۵) (تبدیل مفتعلن به مفاعلن و باالعکس)

۱۷)گیاه (۰/۲۵)

۱۸) در مصراع اول هجای نهم (ته) تبدیل هجای کوتاه به هجای بلند (۰/۲۵) در مصراع دوم هجای سوم تغییر کمیت مصوت (سا / ق / ی) (۰/۲۵)

۱۹)الف) از تکرار چهار بار «مفاعیلن » ساخته شده است . (۰/۵)

۲۰) (- - U / - U - U / - - U / - U -) مفعول فاعلات مفاعیل فاعلن (۰/۵)

(- - U / - U - U/ - - U / - U -) مستفعلن مفاعل مستفعلن فعل (۰/۵)

۲۱) الف) آوردن فاعلاتن به جای فعلاتن (۰/۵)

ب) حذف همزه در مصرع اول (بازآیم) (۰/۲۵) واو عطف در مصرع دوم (قضا و قدرم) (۰/۲۵)

پ) مصرع اول (۰/۲۵) ابدال (تسکین) (۰/۲۵)

ت) فعلاتن / فعلاتن / فعلاتن / فعَلن (۰/۵)

ت) زیبایی شناسی (۶نمره)

۲۲) اشاره به داستان لشکرکشی ابرهه برای ویران کردن کعبه (سوره فیل) (۰/۵)

www-kanoon-ir

بسمه تعالی

پاسخنامه تشریحی درس: علوم و فنون ادبی ۳	رشته: علوم انسانی-معارف اسلامی	اداره کل آموزش و پرورش استان

۲۳) آیت در این بیت به معنی نشانه است اما در معنی دیگرش (آیه قران) با کلمه ی تفسیر ایهام تناسب پیدا می کند. (۰/۵)

۲۴) الف) زر (۰/۲۵) ب) روی (۰/۲۵)

۲۵) الف) بیت(۲) (۰/۲۵) ب) بیت (۱) (۰/۲۵) پ) تضاد دو امر جداگانه ی مقابل هم هستند در حالی که در متناقض نما جمع دو ضد در یک چیز و در یک زمان اتفاق می افتد. (۰/۵)

۲۶) اوراق /هم درس / علم/ دفتر (۰/۵)

۲۷) الف) ایهام / عهد در مصرع دوم (۰/۲۵)

ب) اغراق در مصرع دوم (۰/۲۵) پ)تضمین (۰/۲۵) ت) لف و نشر (۰/۲۵) ث) ایهام تناسب در بینی (۰/۲۵)

۲۸) الف)شاعردلیل رکوع گل نرگس را در این می داند که فاخته بر بالای درخت سرو به مؤذنی پرداخته است . (۰/۵)

ب) حسن تعلیل (۰/۲۵)

۲۹) پاسخ: الف)جناس (۰/۲۵) ب)ایهام تناسب (۰/۲۵) پ)اغراق (۰/۲۵)

۳۰)حس آمیزی (۰/۲۵)

ث)نقد و تحلیل نظم و نثر(۴نمره)

۳۱) الف) سبک خراسانی (۰/۲۵) ب) حماسی – کهن گرایی – به کار گیری ترکیبات زیبا (دو مورد کافی است) (۰/۵)

۳۲) الف) غزل (۰/۲۵)

ب) نماد : پاییز (۰/۲۵) کنایه : خون دل خوردن / دل نسپردن به پاییز (۰/۲۵)

پ) روح حماسه و عرفان – فرهنگ دفاع مقدس – مفاهیم انتزاعی (دو مورد کافی است) (۰/۵)

۳۳) الف) تشبیه : مثل زالو(۰/۲۵) کنایه : یخه خود را پاره کنم/ چشمهام را بگذارم روی هم / خون مکیدن/ آقابزرگتر (یک مورد کافی است) (۰/۲۵)

ب) استفاده از زبان ساده / استفاده از کنایه/ استفاده از ضرب المثل عامیانه / استفاده از طنز (دو مورد کافی است) (۰/۵)

پ) آزادی طلبی / دشمنی با استبداد / تجددخواهی / طرفداری از قانون/ توجه به مردم (دو مورد کافی است) (۰/۵)

۳۴) شعر در قالب نو (سپید) سروده شده است . تکریم شهید و فرهنگ شهادت با تکیه بر اسطوره های تاریخی به ویژه تاریخ اسلام مانند امام حسین (ع) (۰/۵)